

EKONOMIKA IR FINANSAI

Europos Parlamentas (EP) 2004–2010 metais patvirtino svarbius teisės aktus dėl paramos bedarbiams, mikrokreditų, gyventojų indėlių, europinės mokėjimų sistemos, elektroninių pinigų, bankų veiklos, kredito reitingų agentūrų, draudimo rinkos priežiūros, pridėtinės vertės mokesčio (PVM) mokėjimo ir kitus teisės aktus. Be to, europarlamentarai pradėjo svarstyti teisės aktus dėl Europos finansų priežiūros sistemos reformos, alternatyvaus investavimo fondų, kovos su pavėluotais mokėjimais ir informacijos apie vertybinius popierius.

Parama darbo netekusiems žmonėms

2006 m. pabaigoje EP pritarė **Europos prisitaikymo prie globalizacijos fondo** steigimui. Nuo 2007 m. veikiantis fondas, kurio biudžetą sudaro 500 mln. eurų per metus, **skirtas padėti atleistiems darbuotojams vėl įsitraukti į darbo rinką**. 2009 m. EP pritarė fondo taisyklių pakeitimams, kurie leido paramą teikti ir darbuotojams, atleistiems iš darbo dėl pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės. Parama teikiama, kai be darbo lieka bent 500 darbuotojų (anksčiau – bent 1000 darbuotojų). Be to, pritarta, kad ES galėtų suteikti 65 proc. fondo paramos (anksčiau – pusę lėšų). 2008 m. spalio mėn. EP pritarė siūlymui skirti 298 tūkst. 994 eurų paramą buvusiems „Alytaus tekstilės“ darbuotojams. 2010 m. kovo mėn. EP pritarė siūlymui skirti 1 mln. 118 tūkst. 893 eurų paramą Lietuvos statybos įmonėse darbo netekusiems žmonėms ir 258 tūkst. 163 eurų paramą atleistiems „Snaigės“ darbuotojams. Taip pat EP pritarė

daugiau kaip 1100 be darbo likusių Lietuvos drabužių ir baldų pramonės įmonių darbuotojų rėmimui. Jų persikvalifikavimui, darbo paieškai arba savo įmonių kūrimui iš viso skirta 1 mln. 185 tūkst. 569 eurai.

Reglamentas (EB) Nr. 1927/2006 dėl Globalizacijos fondo įsteigimo įsigaliojo 2007-01-20, taikomas nuo 2007-01-01 (teisėkūros procedūros kodas paieškai internete – COD/2006/0033); reglamentas (EB) Nr. 546/2009 dėl fondo taisyklių pakeitimo įsigaliojo 2009-07-02 (COD/2008/0267); sprendimas Nr. 2008/818/EB dėl „Alytaus tekstilės“ (ACI/2008/2251); sprendimas Nr. 2010/200/ES dėl statybos įmonių (BUD/2010/0002); sprendimas Nr. 2010/202/ES dėl „Snaigės“ (BUD/2010/0003); sprendimas Nr. 2010/204/ES dėl drabužių pramonės (BUD/2010/2031); sprendimas Nr. 2010/203/ES dėl baldų pramonės (BUD/2010/2035)

Europos mikrokreditų programa

2009 m. pabaigoje EP pritarė Europos Sąjungos (ES) programai, kuri **leis teikti iki 25 tūkst. eurų paskolas esamiems bei potencialiems bedarbiams, norintiems įkurti mažą įmonę ir pradėti savo verslą**. Programa veiks ketverius metus. Jai numatyta 100 mln. eurų ES lėšų. 2010 m. biudžete šiai progra-

mai numatyta 25 mln. eurų, o dėl vėlesnio finansavimo šaltinių dar bus deramasi.

Sprendimas Nr. 283/2010/EB įsigaliojo 2010-04-08 (COD/2009/0096)

Gyventojų indėliai

2008 m. pabaigoje EP pritarė direktyvai, kuri nuo 2009 m. birželio 30 d. **padidino gyventojų indėlių garantiją** iki 50 tūkst. eurų, o nuo 2011 m. – iki 100 tūkst. eurų. Kompensuojama suma persvarstoma kartą per metus. Ši garantijų schema apima tik gyventojų indėlius. 80 proc. visų gyventojų indėlių ES yra iki 50 tūkst. eurų, o 90 proc. – iki 100 tūkst. eurų. Derybose su ES Taryba europarlamentarai pasiekė, kad banko ne-

mokumo atveju minėtos sumos būtų išmokėtos per 20 dienų (išimties atvejais – per 30 dienų), o ne per tris mėnesius, kaip siūlė Europos Komisija.

Direktyva 2009/14/EB įsigaliojo 2009-03-16, taikoma nuo 2009-06-30 (COD/2008/0199)

Bendra mokėjimų eurais erdvė

2007 m. balandžio mėn. EP patvirtino direktyvą, kuria siekiama **suderinti ES šalių įstatymus, kad būtų įdiegta viena europinė bankinių mokėjimų sistema**. Tai atpigintų ir pagreitintų tarptautinius mokėjimus bei pervedimus, o norintiems atlikti reguliarius mokėjimus kitoje ES šalyje – pavyzdžiui, besimokantiems užsienyje arba turintiems ten antrus namus – neberekėtų joje atsidaryti naujos banko sąskaitos. Be to, palengvėtų atsiskaitymas mokėjimo kortelėmis – ES šalyse išduotos kortelės būtų priimanamos praktiškai be apribojimų visoje Sąjungoje. Mokėjimo kaštai būtų padalinti tarp mokėtojo ir gavėjo, taip pat būtų leidžiama už juos apmokestinti tik mokėtoją arba išvis netaikyti mokesčio. Sutarta kol kas direktyvą taikyti tik mokėjimams eurais arba kitomis ES šalių valiutomis. Europarlamentarų siūlymu taip pat sutarta įteisinti naują paslaugų teikėjo kategoriją – (nebankines) mokėjimo įstaigas.

Mokėjimo paslaugų direktyva 2007/64/EB įsigaliojo 2007-12-25, taikoma nuo 2009-11-01 (COD/2005/0245)

Tuo tarpu 2009 m. balandžio mėn. EP patvirtintas reglamentas **išplėtė vienodų mokesčių už tarptautinius ir nacionalinius mokėjimus eurais** (iki 50 tūkst. eurų) **taikymą tiesioginio debeto operacijoms**. Ankstesnė reglamento versija jau buvo taikoma kredito pervedimams, elektroniniams mokėjimams, įskaitant kortelių operacijas, ir grynųjų pinigų išėmimui iš bankomatų.

Reglamentas dėl tarptautinių mokėjimų ES (EB) Nr. 924/2009 įsigaliojo 2009-10-29, taikomas nuo 2009-11-01 (COD/2008/0194)

Atskaitomybės reikalavimai jungiant ir skaidant bendroves

2009 m. balandžio mėn. EP pritarė Europos bendrovių teisės direktyvų pakeitimams, kuriais siekiama **supaprastinti atskaitomybės reikalavimus**, kurių turi laikytis bendrovės, dalyvaujančios jungimo arba skaidymo procese. Direktyva taip

pat siekiama panaikinti dubliavimąsi ir suderinti skirtinguose teisės aktuose esančias nuostatas.

Direktyva 2009/109/EB įsigaliojo 2009-10-22, taikoma nuo 2011-06-30 (COD/2008/0182)

Elektroniniai pinigai

2009 m. balandžio mėn. EP patvirtino direktyvą, kuria siekiama **sukurti bendrą elektroninių pinigų paslaugų rinką**. El. pinigai – tai elektronine forma saugomos iš anksto apmokėtos lėšos internetinėje mokėjimo sąskaitoje, išankstinio apmokėjimo mobiliojo telefono sąskaitoje, elektroniniame maisto ar dovanų kupone. Nauja direktyva nustato švelnesnį el. pinigų

įstaigų veiklos riziką ribojančios priežiūros režimą negu tas, kuris taikomas kredito įstaigoms.

Direktyva 2009/110/EB įsigaliojo 2009-10-30, taikoma nuo 2011-04-30 (COD/2008/0190)

Bankų jungimosi ir įsigijimo priežiūra

2007 m. kovo mėn. EP pritarė direktyvai, kuria **supaprastinama bankų ir kitų finansinių institucijų jungimosi ar įsigijimo priežiūros tvarka** ir nustatomas trumpesnis vertinimo procedūros laikotarpis. Taip pat nustatyti galimo pirkėjo vertinimo kriterijai: reputacija; asmenų, kurie vadovaus verslui, reputacija ir patirtis; siūlomo pirkėjo finansinis patikimumas; suderinamumas su sektoriaus taisyklėmis ir ES teisės aktais;

galimi įtarimai dėl pinigų plovimo arba terorizmo finansavimo. Banko kilmės šalies priežiūros institucijai suteiktas svarbiausias vaidmuo. Valstybės neturi teisės nustatyti griežtesnių reikalavimų nei direktyva.

Direktyva 2007/44/EB įsigaliojo 2007-09-21, taikoma nuo 2009-03-21 (COD/2006/0166)

Bankų kapitalo reikalavimai

2009 m. gegužės mėn. EP patvirtino direktyvą, nustatančią **griežtesnes bankų priežiūros ir jų kapitalo pakankamumo skaičiavimo taisykles**. Nauji kredito įstaigų kapitalo reikalavimai įpareigos bankus ir kitas kredito įstaigas geriau įvertinti jų prisiimamą riziką. Bankui nebus galima įsipareigoti vienam klientui arba susijusių klientų grupei suma, didesne negu 150 milijonų eurų arba ketvirtadalis jo kapitalo. Jis taip pat turės teikti ataskaitas valstybių priežiūros tarnyboms apie visus didesnius įsipareigojimus. Be to, bus sukurta ES šalių kredito įstaigų priežiūros tarnybų kolegija, o iki 2011 m. pabaigos – ES bankų priežiūros sistema.

Direktyva 2009/111/EB įsigaliojo 2009-12-07, taikoma nuo 2010-12-31 (COD/2008/0191)

2010 m. liepos 7 d. EP patvirtino direktyvą, **kuri ribos Europos bankų valdytojų premijas ir įpareigos bankus turėti didesnę kapitalo rezervą**, siekiant užkirsti kelią finansų krizėms. Direktyvoje numatyta, jog bankų valdytojams ir kitiems aukšto rango asmenims išmokamos premijos turi būti proporcingos fiksuotiems jų atlyginimams. Tik 30 proc. (o kai

premija itin didelė – tik 20 proc.) premijos galės būti iš anksto išmokama grynaisiais. Pusė premijos bus laikoma neapibrėžtuju kapitalu, kuris galės būti panaudotas ištikus krizei. Be to, jei investicijos neatsiperka tiek, kiek tikėtasi, didesnės premijos dalies išmokėjimas turės būti atidėtas bent trejiems metams. Jei banko turtas įkeistas, premijos apskritai negalės būti išmokamos be pateisinamo pagrindimo. Bankai taip pat bus įpareigoti teikti pirmenybę įsiskolinimo valstybei panaikinimui, o ne premijoms. Sugriežtės ir bankų prekybinės veiklos bei pakartotinio pakeitimo vertybiniais popieriais reikalavimai, o tai turėtų paskatinti bankus keliskart padidinti savo rezervų kapitalą.

Dėl šio klausimo pasiektas EP ir Tarybos sutarimas – po pirmojo svarstymo Europos Parlamente laukiama formalus ES Tarybos pritarimo (COD/2009/0099). Ši direktyva būtų taikoma nuo 2011-01-01.

Be to, Europos Komisija planuoja pateikti tolimesnius kapitalo pakankamumo reikalavimų pakeitimus, kuriais būtų papildyti du esami pakeitimų rinkiniai.

Kreditų vertinimo agentūros

EP pritarė reglamentui, kuriuo siekiama **užtikrinti, kad kreditų reitingų agentūrų vertinimams neturėtų poveikio galimi interesų konfliktai**. Iki šiol šią sritį reguliavo tik teisiškai neprivalomas elgesio kodeksas. Pagal naująjį reglamentą kreditų vertinimo agentūros privalo vadovautis visa joms prieinama informacija, taip pat atskleisti vertinimo metodologiją. Jų analitikai privalo rotuoti kas penkerius metus, o pagrindiniai analitikai – kas ketverius metus. Už šių agentūrų

registravimą atsako Europos vertybinių popierių reguliuotojų komitetas. ES šalims nepriklausančių agentūrų vertinimus turi patvirtinti viena iš ES agentūrų arba Europos Komisija. Taip pat sukurta ES šalių priežiūros institucijų kolegija, kuri turi padėti keisti informacija ir koordinuoti valstybių pastangas.

Reglamentas (EB) Nr. 1060/2009 įsigaliojo 2009-12-07, taikomas laipsniškai nuo 2009-12-07 (COD/2008/0217)

Draudimo rinkos reguliavimas

2009 m. pradžioje EP pritarė direktyvai, kuria siekiama **sugriežtinti draudimo rinkos reguliavimą** ir priežiūrą finansų krizės akivaizdoje. Direktyvos „Mokumas II“ tikslas – užtikrinti, kad draudimo priežiūros institucijos galėtų geriau įvertinti draudimo ir perdraudimo bendrovių riziką, bei nustatyti mokumo reikalavimus. Minimalus draudimo bendrovės kapitalas turės sudaryti nuo 25 iki 45 proc. mokauso kapitalo, atsižvelgiant į bendrovės tipą ir padėtį. Kai įmonės kapitalas

tampa mažesnis negu mokus kapitalas, turės įsikišti valstybių priežiūros institucijos, o kai jis tampa mažesnis negu minimalus kapitalas – draudimo bendrovė neteks licencijos. Taip pat sustiprintos ES šalių draudimo rinkos priežiūros institucijų galios.

Direktyva 2009/138/EB įsigaliojo 2010-01-06, taikoma nuo 2012-10-31 (COD/2007/0143)

Paprastesnė PVM mokėjimo ir grąžinimo tvarka

2005 m. pabaigoje ir 2006 m. EP pateikė savo nuomonę dėl „PVM paketo“, sudaryto iš keturių teisės aktų – trijų direktyvų ir vieno reglamento. Teisės aktais siekiama **supaprastinti prievolės įmonėms**, veikiančioms valstybėse narėse, kuriose jos nėra įsisteigusios, taip pat keičia paslaugų apmokestinimo PVM vietą – vietoj vietos, kurioje yra paslaugų teikėjas, naudojama vieta, kurioje yra paslaugų vartotojas. Be to, numatyta tobulesnė administracinio bendradarbiavimo PVM srityje procedūra tarp valstybių narių.

ES Tarybos direktyva 2008/9/EB dėl PVM grąžinimo įsigaliojo 2008-02-20, taikoma nuo 2010-01-01 (CNS/2005/0807); ES Tarybos reglamentas (EB) Nr. 143/2008 dėl administracinio bendradarbiavimo įsigaliojo 2008-02-21, taikomas nuo 2010-01-01 (CNS/2004/0262); ES Tarybos direktyva 2008/8/EB dėl paslaugų teikimo vietos įsigaliojo 2008-02-20, taikoma nuo 2010-01-01 (CNS/2003/0329); ES Tarybos direktyvos projektas dėl PVM prievolės vykdymo supaprastinimo tebesvarstomas ES Taryboje (CNS/2004/0261)

Europos finansų priežiūros reforma

Europos Parlamente svarstomas šešių teisės aktų rinkinys, kuriuo siekiama **sugriežtinti Europos finansų sektoriaus priežiūrą**. Priėmus teisės aktus būtų sukurta nauja Europos sisteminės rizikos valdyba, kurios paskirtis – nustatyti visai finansų sistemai gresiančią riziką. Taip pat būtų sukurta Europos finansų priežiūros institucijų sistema, kurią sudarytų nacionalinės priežiūros institucijos ir trys naujos Europos priežiūros institucijos, atsakingos už bankininkystės, vertybinių popierių ir draudimo bei profesinių pensijų sektorius.

Šis teisės aktų rinkinys tebesvarstomas – po balsavimo komitete laukiama pirmojo svarstymo EP plenarinėje sesijoje: reglamentų projektai dėl sisteminės rizikos valdybos, Europos bankininkystės, Europos vertybinių popierių ir rinkų, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijų steigimo – atitinkamai COD/2009/0140, COD/2009/0142, COD/2009/0144, COD/2009/0143; direktyvos projektas dėl Europos finansų priežiūros institucijų galių – COD/2009/0161; ES Tarybos reglamento projektas dėl uždavinių Europos centriniam bankui - CNS/2009/0141.

Alternatyvaus investavimo fondai

Europos Parlamente svarstoma direktyva, kuria siekiama **sureguliuoti alternatyvaus investavimo fondų** (rizikos draudimo, privataus kapitalo, nekilnojamojo turto, žaliavų ir kitų fondų) **valdytojų veiklą**. Direktyvos projektas numato, kad visi

ES įsisteigę ir veikiantys fondų valdytojai turėtų gauti veiklos leidimus ir būtų prižiūrimi.

Šis klausimas tebesvarstomas – po balsavimo komitete laukiama pirmojo svarstymo EP plenarinėje sesijoje (COD/2009/0064)

Pavėluoti mokėjimai

Europos Parlamente svarstoma nauja 2000 m. priimtos pavėluotų mokėjimų direktyvos redakcija. Siūloma ilgiau nei per 30 dienų **neatsiskaitančias valstybės institucijas ir sutarčių nesilaikančias įmones įpareigoti mokėti delspinigius**.

Šis klausimas tebesvarstomas – po balsavimo komitete laukiama pirmojo svarstymo EP plenarinėje sesijoje (COD/2009/0054)

Informacija apie vertybinius popierius

Europos Parlamentas svarsto Prospektų direktyvos pakeitimus, kuriais siekiama **sumažinti informacijos apie kai kurių rūšių vertybinių popierių emisiją atskleidimo reikalavimus**. Taip pat numatyta sustiprinti investuotojų apsaugą. Projektas – tai visuomenei ir investuotojams skirtas leidi-

nys, kuris pateikia informaciją apie siūlomus vertybinius popierius.

Šis klausimas tebesvarstomas – po balsavimo komitete laukiama pirmojo svarstymo EP plenarinėje sesijoje (COD/2009/0132)

